

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu
se primesc. Manuscrisurile
nu se retrimit.
INSERATE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
correspondenții din următoarele
orașe: În Viena: M. Dukas Nachf.
Max. Augenthaler & Emerici Lesner.
Heinrich Schalek. Rudolf Mosse.
A. Oppelke Nachf. Anton Oppelke.
În Budapesta: A. V. Goldberger,
Eksstein Bernst. În Ham-
burg: Marolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o coloană 6 cr.
și 30 cr. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicări mai dese
după tariful și învoială.
RECLAME pe pagină a 3-a o
serie 10 cr. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

A N U L L X I I

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare
Târgul Inului Nr. 30, etajul
I.: Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. — Un exemplar 5 cr.
a. sau 15 bani. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 13.

Brașov, Luni-Marți 19 (31) Ianuarie.

1899.

Răspunsul opoziției maghiare.

Încă nu s'a adus nici o hotărâre definitivă în chestiunea compromisului dintre guvern și opoziția unghurască, d'ér dela Pesta se asigură, că cele mai multe din greutățile, ce i-s'au opus, au fost formal delăturate și au rămas numai câte-va puncte, asupra cărora încă nu s'au putut uni.

Înainte de toate opoziția cere ore-carî garanții, dela cari face atârnatore învoirea ei de-a lăsa să trecă legea pentru indemnitate. Tratatările din partea guvernamentală se p'ote dice, că le p'ortă acum numai Szell. Acestuia și guvernului i-s'au predat Sâmbătă punctele, asupra cărora s'a unit într'ea opoziția ca răspuns la ultimele propuneri ale guvernului. După informațiunile, ce le primesc „N. fr. Presse“, răspunsul opoziției se resumază astfel:

Opoziția e gata a sista obstrucțiunea, ea nu va face mai mult pedecă constituirii camerei. Mai de parte opoziția e decisă de-a vota o prelungire provizorie a pactului pe timp de șase luni, ori de un an, seu de-a nu împedea votarea lui, — și nu se va opune finalisării pactului economic cu Austria, decât proiectul de lege asupra pactului va consuna pe deplin cu formula redactată de d-l Szell,

Opoziția e gata, mai departe, a primi în principiu revisuirea regulamentului camerei așa, ca diferitele partide să se înțelegă asupra principiilor revisuirii și redactarea definitivă să fie încredințată viitorului ministeriu.

În fine, pe lângă provizoriul cu Croația și legea recruților, opoziția e gata a nu împedea nici votarea bugetului provizoriu (indemnitatea) încă sub guvernul Banffy, decât se va împlini condițiunea, ce o pune. Și adevărat opozițiunea cere în același timp din partea autoritativă o declarare liniștitoare despre aceea, că

viitorul guvern va delătura relele combătute repetit de opoziția și că va înceta de-a mai vecsa pe alegătorii din motive politice. Dacă opoziția nu va primi o astfel de declarare, ea nu va lăsa să trecă nici un singur proiect de lege sub ministeriul Banffy.

Cestiunea „garanției“ pare a fi d'ér astăzi încă singura pedecă a compromisului și p'ote că până acuma să se fi rezolvat și această chestiune, căci se asigură, că opoziția ar vedea o garanție de ajuns în faptul, că Szell ar primi însărcinarea de-a forma viitorul cabinet.

S'ar fi părut, că condițiunea privitoare la reforma legii electorale și la estinderea dreptului electoral este o condiție sine qua non a opoziției, d'ér, cum se spune, ea o tratăză mai mult numai principiar și nu propune o formulare amănunțită. Cu alte cuvinte s'a făcut svon mult, ca să rămână lucrul tot cam acolo, unde a fost.

Cestiunea libertății electorale e pentru „patrioți“ cu două tăisuri, căci afară de poporul lor mai trăesc și alte popore în acest stat. De aceea pe tema libertății electorale nu se vor bate.

Corb la corb nu scote ochii.

O voce maghiară despre cestiunea naționalităților.

Organul partidei populare, „*Alkotmány*“, publică în numărul său dela 28 Ianuarie un articol intitulat „Cestiunea naționalităților“ subscris de un anumit Dr. Patássy. Pentru importanța actuală ce-o are acest articol, îl facem cunoscut cetitorilor noștri. Eță-l:

„Nu numai Stefan Tisza a pus în discuțiune într'o convorbire privată cestiunea naționalităților, ci vedem, că ea figurăză acum și în condițiunile guvernului. Căci ori ce s'ar dice, când e vorba despre ideea de stat maghiar și despre interesele ma-

ghiare, este cestiune de naționalitate. Guvernul stă înainte cu ea ca c'un adut în jocul de cărți.

„Este fapt, că dispoziția naționalităților față cu puterea maghiară, nu e tocmai prietinoasă. Numai cât naționalitățile noastre nu sunt din firea lor fii mâniei, ci ura, ce le stăpânesce ađi s'a născut din ne-dreptățile politice și din persecuțiunile de până acum. Mânia lor nu se îndreptăză nici în contra statului maghiar, nici în contra cetățenilor, cari respectă legea, ci numai în contra partidei prepotente guvernamentale. Par'că guvernele noastre liberale anume au lipsit pe cetățenii naționalităților în mod sistematic de egala îndreptățire, pentru-ca Slovaci și Români să fie întrebuințați ca „*munus*“ (ciuhă) față de opoziționali și cu atât mai v'ertos să se p'otă susțină la putere. D'ér opoziția nu p'ote fi spăriată cu ciuhe, de-ore-ce ea scie, că pericolul nu este așa de mare, pe cât de mare este teroarea creată pe cale măestrită. Solavi ar merita să fie naționalitățile, decât după atâta apăsare inechitabilă nu ar fi țipat; n'ar fi vrednice de numele de om, decât n'ar fi pretins libertatea ce domnesc în jur de ele și peste ele; n'ar merita să le rabde pământul, decât ar primi cu nepăsare lipsirea lor de libertate într'o țară, unde vorba și legea povestesc atâtea despre sânta libertate; prăpădit ar fi fost sufletul cugetării și al simțirii lor, decât nu s'ar fi vătămât până la m'edură prin eschiderea lor dela libertatea mult vestită fără vr'un păcat s'au greșelă politică.

„Protopărinții noștri au părăsit Paradișul, în consciința păcatului lor, fără de a se plânge; însă ei au trebuit să fie scoși din edenul libertății, pentru-ca în om să se revolteze omul. Igonirea lor a fost o pedepsă; pedepsire însă numai păcatului se cuvine, căci fără de păcat, pedepsă este un concept mincinos. Pe ființele raționale trebuie să le pui la probă înainte de a hotărî asupra sortii lor; — așa a făcut Dumnezeu cu ângerii, așa cu omenii. Precum a făcut Dumnezeu, așa trebuie și omul să facă. Numai decât naționalitățile nu vor fi spstănit proba, trebuie să le stai înainte cu sabia de foc. Atunci poțitiți și spuneți, că în Ungaria nu se p'ote susțină constituția

cu cinste. Nu infectați sanctuarul constituției cu minciuni, ci poțitiți și stăpâniți asupra țării „din grația lui Dumnezeu“, decât nu se p'ote constituțional, și nu faceți cu forța din cetățen tiran asupra cetățenului.

„Se dice, că trăim într'un stat de drept. D'ér atunci cum se face, că uităm atât de mult de acel principiu fundamental de drept, după care ori-ce trebuie considerat de bun, până când nu s'a dovedit contrarul? De ce pronunțăm sentința condamnatore, de ce aruncăm cu pietri asupra naționalităților din Ungaria, înainte de ce ele ar fi avut ocaziune să se folosescă, ori să abuzeze de libera lor voință?... Roma prin bunăvoință a îndulcit poporele cucerite. Până când stările factice nu vor face să fie uitate cele vechi; până când raporturile factice nu sunt cel puțin atât de bune cum se p'ote aștepta, naționalitățile se vor neliniști. Mult ar mai trebui, ca starea lor din Ungaria să fiă atât de favorabilă ca cea din Rusia și România...”

În sfârșit articolul dice, că partida poporală catolică unghurască nu promite naționalităților decât drepturile garantate în lege și împlinirea datorinței sale, fără însă a face concesii — și încheie astfel: „Tema-se liberalii de naționalități, noi nu ne temem“.

O nouă lovitură contra gimnasiului din Năsăud.

— Coresp. part. a „Gaz. Trans.“ —

Ici și colo sunt instituite de cultură românescă, cari conturbă cercurile șovinismului maghiar, prin urmare ele trebuie lovite fără cruțare, ca să apună până nu e prea târziu. Așa a fost lovit școlile acestora și gimnasiul nostru din chiar senin, fără nici o cauză, seu necesitate, în dreptul seu clar ca lumina soarelui, de a avé adevărat director ales de comisiunea, ce administrăză fondurile noastre școlare.

Eță ce dispune în privința acesta ș. XXXII din „Statute“:

„Alegerea de profesori, învățători și de director gimnasial... cade în sfera de activitate a comisiunii administrative, numai că dispozițiunile comisiunii administrative în această privință recer aprobarea guvernului“.

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Dimitrie Bolintineanu.

Recensiune la cartea d-lui Carol Nagy intitulată: „Bolintinean Demeter költészete“, Clușiu 1898.

(4) (Urmarea.)

Poesia patriotică a lui Bolintineanu d-l Nagy o caracterisăză astfel: Lirica patriotică a lui Bolintineanu este plină de vigore și sinceră, iubirea de patriă zace afund în inima poetului, mai cu s'émă în poeziile scrise în timpul esiliului să manifestă mult sentiment profund al iubirii de patriă (pg. 24—5).

Cu tot dreptul am putut aștepta, ca d-l Nagy să ne dea despre acest sentiment un tablou complet, zugrăvit cu trăsături minuțioase. Densul însă dă numai câte-va idei din „*Esilatul și Proscrisul*“. O, și ce admirabil tablou ar fi putut face poeziile: „*Țară dulce și frumoasă*“, „*Plângerile poetului român*“, „*În timpuri de cugetare*“, „*Un martir*“, „*Cântec național*“, „*La unire*“ ș. a. Suferințele și aspirațiunile poetului aici toate le putea afla grupate în cea mai fru-

mă armoniă, cu acestea putea chiar proba până la evidentă, că cel mai curat și mai sincer între sentimentele poetului, este iubirea sa de patriă.

Nu ne îndestulescă caracterisarea d-lui Nagy nici la sentimentul religios al poetului (pg. 26). Poesia „*La Dumnezeu*“, ce e drept, este cea mai frumoasă între toate poeziile sale de categoria acesta, d'ér un sentiment nu se p'ote nici când remarea din o singură poeziă, cum face d-l Nagy.

Acestea sunt defecte, ce nu se pot scuza în fața poeziilor „*Invocați*“ și „*Odă*“, ca și poezia „*La Dumnezeu*“, seu în fața acestora: „*Ingerii la rugăciune*“ și „*La Isus pe cruce*“.

Peste tot lirica lui Bolintineanu nu-o tractăză sistematic și eshauriat, ci rupe și de ici și de colea câte ceva, alergă prin o grădină plină cu cele mai farmecătoare și mai admirabile flori, culege din toate speciile câte una, d'ér nu le scie lega în buchet frumos. Și te dore, că nu ai un astfel de buchet, când ai intrat odată într'o grădină așa de frumoasă, cum e grădina liriceii lui Bolintineanu.

Asemenea ne atinge neplăcut, când vedem, cum d-l Nagy vré să arate pe poet sub influența străine. Este adevărat, că sunt în Bolintineanu unele reflecțiuni, ce se află ioc și colo la scriitorii vechi clasici, cum este Anacreon, Tibullus, Propertius, Horatius și Ovidius, d'ér nu reflecșiunile acestea, puține și disparente, fac lirica lui Bolintineanu, cu atât mai puțin asemănările ce le face d-l Nagy între Bolintineanu și între De Vigny și Chénier. De aceea greșesc d-l Nagy, când vré să prezente pe Bolintineanu ca elev al lui Anacreon, Tibullus, Sappho și Lamartine.

Între poetul nostru și Lamartine este cel puțin legătura melancoliei și a tonului elegic și dureros, încolo totă încercarea d-lui Nagy de a arăta influențele străine asupra lui Bolintineanu, se basază mai mult pe ipoteze, precum se dovedesc adevărat din înseși cuvintele sale, unde dice, că din biografia poetului nu putem sci, ce fel de poezi străine a cetit și din această cauză a fost silit, ca la analisarea operilor să-și bazeze afirmațiunile sale numai pe ipoteze (pg. 4 și 5).

III.

În partea a treia (pg. 30—62), unde d-l Nagy tractăză despre poezia narativă a lui Bolintineanu, este mai norocos, decât în tractarea liriceii, caracterisările și grupările d-sale de aici sunt nimerite, deși lasă și aici multe de dorit.

Numărul cel mare al poeziilor narrative ale lui Bolintineanu îl atribue d-l Nagy originei poetului din popor și naturii seu retras și serios, două împrejurări acestea, atât de acomodate, ca poetul să iubescă poveștile din popor și să se ocupe cu ele. Tot acestor împrejurări atribue d-l Nagy și tonul lor de cele mai multe-ori blând, molatic și melancolic, și numai uneori mai vioi și mai energetic.

În tractarea acestui gen de poezii d-l Nagy face trei grupe: grupa *Florilor Bosforului* (pg. 31—37), grupa *Legendelor istorice* (pg. 38—54) și grupa *Basmelor* (pg. 55—60).

Dintre *Florile Bosforului* analisăză pe *Leli*, *Mehrube* și *Gulfar*, tot aici tractăză și despre *Zioara* din Macedone, cu care atât de mult s'émă *La sultane favorite* de

Și, bine înțeles, aceste statute nu sunt opera grănițerilor, ci sunt compuse de Banffy s'eu de ómenii s'ei, sunt provédute cu clausula de aprobare dtto 11 Decemvre 1888 a Majestății Sale, și apoi au fost impuse grănițerilor spre observare întocmai. Acastă dispozițiune clară și precisă a fost nesocotită și călcată în picioare de însuși ministrul Wlassics. — Eță cum:

In 27 Septemvre 1898 Ciocan își ia rēmas bun dela administrațiunea fondurilor, aduce atât comisiunei, cât și comitetului cea mai ferbinte și sinceră mulțumită pentru sprijinul acordat întru împlinirea agendelor sale și se rógă, ca actul de dare și luare în primire a obiectelor gimnasiale etc., fără de care nici nu se pôte obține absolutul prescripș, nici nu se pôte rezolvi în merit abdicarea sa de director, să se componă cât mai în grabă, ca să se pôtă face în urmă alegerea de director; până atunci agendele de director la gimnasiul nostru au fost incredințate în mod oficial prodirectorului Dr. Pavel Tanco, care și până aici a suplinat acest post, de câte ori a fost de lipsă.

Aceste lucruri isprăvindu-se succesiv, în ședința de 7 Dec. 1898, comisiunea a ales cu tôte voturile ei director gimnasial, în locul lui Ciocan, pe prodirectorul Dr. Pavel Tanco. La alegerea lui Tanco comisiunea a fost condusă de următoarele considerațiuni serioase:

Tanco a studiat fizica și matematicile la universitățile din Viena și Graz cu un succes excelent. Intors în patriă fū ales îndată profesor gimnasial la începutul anului școlar 1873 și de atunci a stat neîntrerupt la gimnasiul nostru. In August 1874 a fost ales director gimnasial, ocupând acest post 6 ani unul după altul, până în August 1880, când i-a urmat Ciocan. In 1886, comisarul reg. Banffy, punând pe Ciocan în fruntea fondurilor școlare, directoratul gimnasial fū de nou incredințat prodirectorului Tanco, pe care-l ținu patru ani de-arēndul, până în 1889. In 1894, bolnăvindu-se directorul Ciocan și luând un concediu mai lung, sarcina directoratului la gimnasiul nostru cădū érăși asupra lui Tanco, și tot el a suplinat pe Ciocan și în cei din urmă doi ani, când Ciocan a fost ales deputat în dieta din Pesta. Bărbat inteligent, consciențios, activ, cu vaste experiențe școlare și de-o sănătate solidă: care dintră profesorii noștri ar fi avut mai multe titluri serioase la dignitatea de director gimnasial, decât Dr. Pavel Tanco?

Dér comisiunea administrativă și-a făcut calculul fără de ministrul Wlassics. Acesta, aflând de alegerea lui Tanco, a dat ordin fișpanului să nu-i înainteze actul de alegere pentru Dr. Tanco, și tôte sfertările comisiunei noastre în privința acēsta au fost zădărnice; a treia-óra, când actul a fost dus la Bistriță prin o deputațiune specială, fișpanul a spus deputațiunei,

că mai întâi trebuia să se dea lui Ciocan absolutul recerut, insciințându-se ministrul Wlassics, apoi să se facă alegerea de director. Dealtmintrea, pe cât șoie el, *ministrul a numit deja cu dela sine putere director gimnasial în Năsēud pe profesorul de limba maghiară — Ion Ghețe.* Aici e buha: nu alegerea făcută înainte de a se fi dat absolutul lui Ciocan, adevărata causă este, că Tanco nu vorbesce destul de bine limba maghiară, și din cauza acēsta ministrul are întru nimic a pune în joc viitorul unui gimnasiu românesc, pentru care ministrul *nu dă nici un ban frânt din cassa statului*, din contră face tot posibilul, de a ne sili la cheltueli, fără de carl am puté să fim.

Și apoi modul de denumire a lui Ghețe! Marți in 24 c. Ghețe primesce o scrisóre dela directorul suprem Kuncz din Clușiu, în care 'i se spune, cu provocare la un ordin al ministrului Wlassics, că *Dr. Tanco e absolvat de grijile directoratului*, că până la altă dispozițiune agendele de director gimnasial în Năsēud se concred lui Ion Ghețe, că el *are să convoce numai decât conferența profesorală și să ia în primire dela Dr. Tanco oficiul directoral.* Nici un avis direcțiunei gimnasiale de până aici, nici un avis comisiunei administrative!

Le era grabă să statueze o faptă împlinită. Sciut'a Ghețe destul de bine, că la invitarea lui nici un profesor n'are să se prezenteze la cooferență. N'are nici o trecere înainte colegiului profesoral; de aceea a avut recurs la sprijinul lui Dr. Tanco. In conferența toți profesorii noștri, dându-și sémă de gravitatea cauzei, *au cerut lui Ghețe să nu primescă onóra ce i-se face și cum i-se face*; el însă, secundat de colegul s'eu de aceeași „proveniență negrănițerescă“, a răspuns, că asta ar fi pentru el un testimoniu de paupertate spirituală. Adevărată paupertate spirituală, care nu înțelege, că a declina dela sine acēsta numire, ar fi un act de cinste omenescă, de eroism național!

Dér vor întreba unii: cine este acel Ghețe, care e pus în concurență contra unui profesor și director meritat, ca Dr. Tanco, pentru care ministrul calcă statutele aprobate de Majestate și pentru care se pune în joc esistența unui gimnasiu românesc, fundat și susținut cu crunte jertfe, de acei bravi grănițeri, carl au udat cu sângele lor aprópe tôte câmpurile de luptă din Europa?

Teolog de Pesta, care părăsind seminarul a fost îndemnat de Ciocan să vie, ca profesor suplent pentru limba maghiară la gimnasiul din Năsēud. Stréinii dic, că e bun Maghiar, Românii, că ar puté să fie mai bun Român. Drept mulțumită, că a fost luat din drum și făcut profesor gimnasial cu plată bună și cu drept de pensiune, el a intentat contra patronatului nostru școlar două procese, unul ca să nu fie țin-

nut a răspunde chiria, la care se obligase, pentru locuința din edificiul gimnasial, altul ca să-i numere la decenal și anul pătrecut la universitatea din Clușiu pentru legalizarea cualificațiunei sale din limba maghiară. Și ministrul din Pesta, luminat de Ciocan, i-a dat drept.

La activul s'eu Ghețe n'are, decât limba maghiară, are însă la pasivul s'eu o mulțime de scene scandalóse. Judecătoria din Năsēud păstréză acte, carl atestă, că d l teolog șoie să injure de Dumneđu și să sugrume pe birtășii, carl nu-i fac pe voie, căroră însă le rămâne dator ani de-a rândul cu plata pentru cele mâncate și beute la ei. Scandalele și mărșava sa purtare față de colegi în Sângeorgiú, vizitele nocturne, chefurile din birturi, acompaniate de spargerea sticlelor etc., sunt în gura publicului și a școlarilor din Năsēud. Nu de mult o fóiă româna dela noi l'a numit imoral, și a tăcut.

De sigur, ministrul a fost indus în eróre, altmintrelea nu ne putem inchipui, ca el să pună în capul unui gimnasiu un individ de cualificațiunea și purtarea lui Ghețe. Nu-i de director gimnasial!

De aceea grănițerii vor să se-și facă datoria, vor apela de ministrul fals informat la ministrul bine informat, și vor cere vindecarea rēului, până încă nu e prea târziu.

Ce privește revoltătóre!

Dr. Tanco, bărbat cu studii universitare escelente, care timp de 25 de ani și-a ilustrat catedra sa, ca profesor de fizică și matematice, și în același timp a mai ocupat cu demnitate și fotoliul directoral, parte ca director gimnasial, parte ca prodirector aprópe 20 de ani; acest bărbat încărunit în deprinderile șoolei, este forțat ađi a se da jos din fotoliul directoral, ca să-l ocupe — seminaristul Ghețe!

v³.

Victima intoleranței maghiare.

Indată-ce s'a răspândit scirea despre monstrósa pedepsă, ce i-s-a aplicat tinerului student român dela Academia de drepturi din Oradea-mare Lucian Bolcaș de cătră ministrul unguresc de instrucțiune, s'a produs o viuă mișcare de simpatia între frații noștri din România și în deosebii în sinul studenței universitare din Bucuresci și din Iași. S'au lansat apeluri pentru a-se de ajutor material, prin colecte, tinerului Bolcaș, ca să-și pôtă continua studiile sale în străinătate.

S'a adunat astfel o sumă considerabilă, când deodată străbătú în public scirea îmbucurătóre, că unul dintre Românii cei mai de inimă, distinsul patriot din România, fost vice-președinte al Senatului, d-l Sava

Șomănescu, a chiămat la sine pe reprezentanții tinerimei universitare din Bucuresci și față cu ei s'a declarat gata a lua sub îngrijirea sa pe tinerul student persecutat Bolcaș și a-i da tótă întreținerea spre a-și continua studiile sale în străinătate.

Esemplul de nobleță a inimei, de generositate și de iubire de neam ce l'a dat astfel d-l Sava Șomănescu, este mai mult ca înveselitor. El trebuie să însuflețescă pe orii care Român și se însufle curagiu și speranță în isbânda cauzei românismului.

In urma acestei declarațiuni a d-lui Șomănescu, comitetul național studențesc a închis imediat subscripțiunea deschisă în favórea studentului Bolcaș.

Meeting în Bucuresci.

Foile române de dincolo publică următorul „Manifest către cetățenii Capitalei“, ce l'a lansat *Comitetul național studențesc*:

Cetățeni! Intors dela Turin, unde cu atâta demnitate a reprezentat națiunea română, în calitate de vice-președinte al congresului de acolo, Lucian Bolcaș, victima intoleranței și șovinismului maghiar, ađi e isgonit din facultățile unguresci, i-se ridică dreptul de a se folosi de ródole muncii sale, infirmându-i se ori-ce diplomă ar dobândi, și acēsta pentru-oă a cutezat să ridice glasul, cerénd pentru neamul s'eu sfântul și neprețuitul drept de a trăi în libertate.

Cetățeni! Studenții din România liberă, solidari cu frații lor de peste muni, vă chiamă la o mare întrunire, ce se va ține Duminecă, 17 Ian. v. 1899, órele 2 p. m., în sala Dacia, să protestați alătura cu noi, dovedind încă odată, că simpatia unui întreg popor este alături cu victima.

B Demetrescu-Brăila, Ion Gr. Vulturescu, C. Mușescu, Al. Antemireanu, N. I. Apostolescu, Octav Lecca, Th. Dragu, G. Solomonescu și Ianculescu-Buzeu.

O declarațiune

a tinerimei academice române din Viena.

Față cu serbările, ce se pregătesc din incidentul reacțiunei episcopiei titulare dela Rădăuți, ni-se trimite din partea tinerimei române din Viena spre publicare următórea declarațiune:

Tinerimea academică română din Viena nu participă la serbările din incidentul reacțiunei episcopiei „titulare“ de Rădăuți.

Când națiunea noastră este greu lovită pe terenul național bisericesc prin condamnabilele numiri recente în consistoriul din Cernăuți, sevērșite în favorul Rutenilor, ar trebui să punem doliu. In fața acestor enorme perderi, titlul arhieresc de Rădăuți ne pare asemenea blidului de linte din scriptură.

Tinerimea română regretă adēnc slă-

Victor Hugo, căci și ici și colo se spune, cum sultana vré să scape pe celelalte rivale ale sale.

E drept, că acestea sunt fôrte frumoșe, am puté dice cele mai frumoșe din *Florile Bosforului*, dér nu se pôte ierta d-lui Nagy, că din prea frumoșa ghirlandă de flori numai trei, respective numai patru poezii a interpretat, sunt încă multe între ele, carl tot atât de frumoșe sunt și din carl d l Nagy putea nouă și nouă frumoșe să scótă la ivélă. Așa sunt *Giulfidan*, *Ciz-Culesi*, *Sărutarea*, *Odalisca*, *Fatme* și *Dibrubam*. Din aceste d l Nagy fără îndoelă putea da un tablou cu mult mai complet și perfect despre *Florile Bosforului*.

Tabloul d-lui Nagy este acesta: *Florile Bosforului* sunt nisce istorióre triste din farmecătorul orient; obiectul lor este rēsbunarea amorului înșelat (pg. 31); ele sunt pline de descrieri și părți lirice, acēsta este umbra lor, căci prin acēsta ele devin mai trăgănate și mai greóie (pg. 33); in unele îi place poetului să arate curagiu cel mare al femeilor inspirate de dragoste (pg. 35).

Cu totul altfel le caracteriséză Aron Densușianu:

„In *Florile Bosforului*“, dice el, întel-

nim nu numai o altă lume, dér și un alt spirit, lumea orientală, și orient este și spiritual din ele. Subiectele lor sunt luate din viéta haremului turcesc, amorul și gelosia; cel dintăi cu înșelăciunile lui, cea de a doua cu cruđimile ei, sunt fondul tuturor acestor poeme. Scenăria este Bosforul cu tôte frumoșele și farmecele lui. Acēsta natură, în care se petrece acțiunea poemelor, a fost și fericită, dér și nefericită până la un punct pentru poet. Poetul își concentreză puterea mai mult în descrierea frumoșelor Bosforului, trecénd iute, incondeind ușor și chiar negligiând acțiunea, care este temeiul poemei. Pe lângă acēsta, poetul desvóltă în poeme atâta pompă de limbă, un atât de viu torent de visuri, încât tôte acestea într'atât vorbesc și răpesc pe octitorii, încât el pôte să-și dea sémă de ceea-ce se petrece, de acțiune, și astfel trece peste piesă, fără să pôtă prinde și ține în minte desvóltarea ei, ci alegēndu-se de cele mai multe-ori numai cu sunetul nespus de dulce și melodios și cu espreșiunile pline de rađe și flori, cu un fel de miros îmbătător, ce curénd se risipește. Trebuie să se impetréscă óre-cum mai dinainte contra acestor farmece, ca să pôtă

ceti poemele pentru a afla țesătura, acțiunea lor.

„Acesta este efectul esențial al acestor poeme. Strălucirea obitóre a formei, a scenăriei, încă fondul. Atât subiectele în sine, cât și tot chipul de creațiune și înfățișare al acestor poeme, revarsă asupra lor o atmosferă blândă, molatică, în adevér orientală și diametral opusă aerului in-viforant, bărbătesc din poemele și baladele naționale. Este rară și de mare însemnătate acēsta îndoită natură în același poet. Florile Bosforului au óre care asemănare cu poemele lui Byron, ca *Ghiarul*, *Mirésa dela Abidos*, *Corsarul* și *Parisina*, mai ales în pompa scenăriei, cu deosebirea, că poetul Albionului, prin strălucirea și moliciunea naturii sudice și orientale, amestecă cēta și asprimea nordului, și prin acēsta a dat totului un farmec mai viguros, pe când poetul român, din firea și pozițiunea lui mai orientală, s'a metamorfosat cu totul în adevérat poet orientală. Noi credem, că decă Bolintineanu ar fi scris „Florile Bosforului“ în limba turcescă, ar fi rēmas un poet turcesc, și atunci traduceriile acestor adevérate *Flori* în limbile culte, ar fi avut chiar mai mare efect, decât au putut ele

produce în limba română, și anume la noi din causă, că sunt străine de viéta și modul nostru de cugetare; la străini, fiind-oă ori și cum Bolintineanu, ca Român, nu se pôte considera, ca adevérat reprezentant al unui alt popor, al unei vieți străine, cu totul deosebite de a poetului. Atât din acēsta causă, cât și pentru incondeiarea ușoră, fugétóre, meteorică óre cum, aceste poeme nu pot lăsa o adēucă impresiune în sufletul cetitorului. Drept aceea, ori cât sunt de strălucite aceste poeme, din motivele desvóltate mai sus ele n'au putut să-și lupte nici-odată o deplină învingere. Toți căți le citesc se îmbetă, le admiră momentan, dér vibrațiunile produse în sufletul lor repede se aședă, se liniștesc, strălucirea, ce i-a orbit iute dispare, mirosul ce i-a ametit curénd se rēsuflă, și revin în starea lor normală, rămânénd ceva mai îndelungat în auz timbrul dulce, melodia versului, ér în minte espresiunile scinteitóre.“ („Cerc. Lit.“ vol. II 325 - 327).

(Va urma).

Prof. Ioan Rațiu.

biciunea, și condamnă nealitatea cercurilor conducătoare bisericesci din Bucovina.

Viena, în 29 Ian. 1899 st. n.

Pentru studenții din Bucovina:

med. Nicu Dracinschi.

Pentru studenții Ardeleni:

med. Alexandru de Vaida Voevod.

Pentru Românii din regatul liber:

med. Ionel Capșa.

Pentru studenții macedonenii:

med. Alexandru Corinn.

+ Dr. Vasile Glodariu.

Mult regretatul Vasile Glodariu, care timp de 31 de ani a muncit și stăruit ca profesor la gimnaziul român din loc și pe care-l vom conduce astăzi la mormânt, s'a născut în Martie 1832 din părinți români în satul Luduș, în fostul scaun al Mercurei. Școlile elementare le-a absolvit în Luduș, Orlat, și parte în Sibiu. Aici a studiat și clasele gimnasiale, la catolic și la Sași. În 1857 a depus examenul de maturitate cu succes foarte bun.

Fericitul metropolit Șaguna, pe atunci episcop, apăsând zelul și diligența lui, i-a conferit un stipendiu din fundațiunea Francisc Iosefină și tot-odată l'a ajutat din al său cu câte 100 fl. anual.

Tinărul Glodariu, având astfel cu totul un ajutor de 300 fl. anual, plecă la Viena, unde se înscrie la facultatea filosofică. Aici, mai dând și ore private, reuși a face doctoratul în filosofie.

În toamna anului 1863 a intrat ca profesor de matematică și fizică la gimnaziul român din Brașov, de-odată cu reșosatul Dr. G. Petreanu, apoi cu avocatul de ași I. Lăngeru și cu I. Ionașiu din Caransebeș.

În 1864 se căsătorii cu d-ra Filotea Morait. În toamna anului 1880 i-se făcū propunerea din partea d-lui V. A. Urechia, pe atunci ministru de instrucțiune publică, să meargă în Bitolia (Macedonia), ca director al gimnaziului român, ce avea să se înființeze acolo. Primind această însărcinare el merse în Bitolia și în Februarie 1881 deschise acolo clasa I gimnasială. N'a stat însă aici decât până la fînitul anului școlar, și neputând obține condițiunii mai favorabile pentru asigurarea familiei sale, se reintorse în Brașov, unde-și continuă activitatea sa de profesor la acest gimnaziu până în toamna anului 1894, când s'a retras în pensiune.

Câteva luni după această muri fiica sa mult talentată Augusta, care era profesora la grădina de copii română din Schei. Acesta fū o cumplită lovitură pentru tatăl ei, a căruia sănătate era și așa sdruncinată.

Profesorul Glodariu și-a început activitatea sa literară cu un interesant vocabular special al lui Iuliu Cesar; a început și un dicționar român-latin, dăr nu l'a putut continua. În anii de mai înainte, el a colaborat din când în când și la ziarul nostru, în care a publicat câte-va recenzii și tractate de preț.

Dăr vom lăsa să vorbescă mai amănunțit autobiografia, ce și-a făcut-o reșosatul și care o vom împărtași cetitorilor noștri.

Ca Român Vasile Glodariu a fost în tot deuna la înălțimea celui mai curat entuziasm pentru ori-ce faptă și întreprindere bună în favorul națiunii sale. Deși adese-ori îl răpia acest entuziasm în sfere prea ideale, ce se contrariau cu dura realitate, el nică-odată nu se descuragia și în toate împrejurările se manifesta caracterul său constant național, simțul său de desintezare și de abnegare pentru cauza cea mare, pentru interesul comun.

Nu mai atunci vedū, că i-se apropie sfârșitul, când sôrtea nemilôsă nu-i mai permitea să-și pôtă petrece orele cele mai liniștite ale vieții între cărțile din biblioteca sa, căci ochii i-se slăbiseră întru atâta, încât nu mai putea ceti. Mórtea l'a scăpat de toate suferințele.

Suflet bun și nobil, Vasile Glodariu ne lasă după sine amintirea scumpă a unui

dascăl cu zel apostolic, a unui Român înflăcărat, a unui soț de luptă credincios.

Binecuvântată fie amintirea lui!

SCRILE DILEI.

— 18 (31) Ianuarie.

Lucian Bolcaș, tinărul academic român eliminat prin sentința barbară a ministrului Wlassics dela toate școlile superioare, a plecat Vineri — cum spun foile ungurești — din Oradea-mare spre Iași. El a fost petrecut până la tren de toți studenții români oradani, cari în mod mișcător și-au luat adio dela colegul lor, victimă a intoleranței maghiare.

Coroane eterne. Din incidentul morții veteranului profesor, a D-lui Dr. Vasile G. Glodariu din Brașov, obidata familia Glodariu a depus în amintirea iubitului lor soț și tată 5 fl. drept o coroană eternă la fundațiunea iubiților reșosați, întru ajutorarea școlarilor români săraci. — Suma de sus se chităză și se adaugă la numita fundațiune. Brașov 18/30 Ianuarie 1899: *Comitetul parochial român gr. or. din Cetatea Brașovului.*

Colonizarea Ciangăilor bucovineni. Din Bucovina i-se anunță lui „Bud. Hilp“, că din însărcinarea ministrului unguresc de agricultură, mai multe persoane au umbat printre Ciangăii din Bucovina, ca să-i înduplece a se coloniza érași pe proprietățile statului în Ardeal. Fiă-care colon va primi 37 jugere de pământ. Prețul pentru pământul ce-l vor primi, au să-l plătescă în rate. Fôia ungurescă cere, ca coloniștilor să li-se ierte plata dărilor pe timp de trei ani și moșiile să nu le fie iertat a-le vinde timp de 50 de ani. Un Ciangău ungur din Bucovina scrie acestei foi, că guvernul unguresc să lase 'n pace pe Ciangăi și să nu-i mai pörte de-a baba örba ca în 1883, căci ei și în Bucovina pot să rămână Unguri, numai „frații“ lor din Ungaria să-i ajute. — Să tem Ciangăii bucovineni, că vor fi și de rândul acesta înșelați, și că în loc de bine o se afe în Ardeal „pe proprietățile statului“ numai amar și săracie. Guvernului însă nu-i pasă de amarul și săracia lor, pe el îl dore capul de maghiarizare.

Un vice-span persecutat. Vice-spanul comitatului Mureș-Turda d-l Désy Zoltan, se vede, că este un bărbat cu vederi mai independente între funcționarii unguresci, și de aceea densusul nică nu pôte fi plăcut înaintea celor dela Pesta. Cu deosebire și-a atras odiul acestora prin cunoscuta declarațiune, ce o făcuse în congregația de deunăți a comitatului, că adevă în urma întreprinderii stărilor înafară de lege, el nu pôte recunoșce guvernului dreptul de a dispune asupra bugetului statului, prin urmare nică nu pôte primi dela stat leașa sa și a celorlalți funcționari comitatensii, ci a dispus a-se plăti leșile funcționarilor din fondurile comitatului. Congregația a aprobat atunci declarațiunile vice-spanului, care printr'o circulară făcuse încă dinainte cunoscută funcționarilor dispozițiunea, ce vré s'o ia. Acum însă vine ministrul de interne Perczel și dă ordin aspru fișpanului Miko, ca în contra vice-spanului Désy să pornescă cercetare disciplinară pe cuvânt, că vice-spanul prin circulara sa a pășit pe terenul politic, ceea-ce numai congregația avea drept să facă, ér prin aceea, că a avisat a se plăti salariile funcționarilor din fondurile comitatului fără a fi avut încuviințare dela ministru, a comis delict disciplinar. Ordinul lui Perczel s'a discutat în congregația dela 25 Ianuarie a comitatului Mureș-Turda și a fost luat la cunoscință de majoritatea guvernamentală. Pornirea acestei cercetări disciplinare e privită în cercurile opoziționale, ca o răsbunare a forței brutale în contra sentimentului constituțional.

„Fôia seolastică“ se va numi noul organ pedagogic, edat în Blăși de Reuniunea învățătorilor români gr. cat. Redactor responsabil al ei va fi d-l Ioan F. Negruțiu.

Un cadou al oficerilor de marină. Cetim în „Universul din Bucuresci: Cu ocazia Anului nou, d. deputat Gh. L. Aslan din Galați, a primit din partea oficerilor de marină un frumos album de pluș de mătase, purtând pe copertă inrustate armele marinei în bronz: o ancoră, o torpilă și un tun încrucisate. Albumul pörta următoarea inscripție: „Omăgiu deputatului George L. Aslan, din partea oficerilor de marină, pentru discursul pronunțat în zilele de 11, 12 și 13 Mai 1898“. Se scie, că d. deputat Aslan, ferindu-se de-a face politică din această cestiune, a discutat'o în mod magistrat și a espus vederi foarte largi și foarte juste asupra marinei române.

Croații contra Jidanilor. În ședința dela 28 Ian. a dietei din Agram, deputatul Tuskan declară, că votază în contra propunerii lui Dr. Franck cu privire la reincorporarea Dalmației, deore-ce acesta a făcut'o un Jidan. Tuskan se îndreptă apoi vehement în contra Jidanilor și protestă, că un Jidan vré să fie conducătorul poporului croat. Jidanii — dișe el — să meargă în Palestina, căci Croația este a Croaților.

Papa și conferența de desarmare. Conte Sanderini, omul de încredere al Vaticanului, a declarat unui diarist, că Papa încă a primit invitare la conferența de desarmare și că acum se caută în cercurile Vaticanului persoana, care să fie trimisă ca reprezentant la conferență. Din cercurile ambasadei rusești din Roma însă se anunță, că indiscrețiunea lui Sanderini este a-se reduce la o simplă faimă.

Impăratul Wilhelm al Germaniei a implinit alaltă-eri 40 de ani din viață. Ziua acesta a fost serbată în Germania cu mare pompă. La curtea din Berlin mai ales s'a serbat aniversarea acésta cu deosebită veselie.

Oficieri români în armata austro-ungară. „Neue Freie Presse“ află, că șese oficieri români, și anume: căpitani Pehala, Robinaru, Teodorescu, Berendei, Vlădescu și Schina vor face un stagiul de un an în armata austro-ungară.

Congres în contra tuberculoșei. În Germania s'a constituit o mare comisiune, care și-a pus de țintă înființarea de institute în care să fie curați bolnavii de tuberculoșă. Comisiunea acésta a decis tot-odată, ca pe zilele de 24—27 Mai 1899 să convôce un Congres în afacerea acésta și să provôce toate guvernele, ca să-și trimită reprezentanții.

Sub zăpadă. Din Milano se scrie, că pe munții de asupra localității Como, nisce soldați cari veniau dela granița elvețiană au fost îngropați sub zăpadă. Ei au fost scoși de sub lăvină, doi morți, șese însă răniți grav. — Se mai anunță, că pe întreg Karstul au căzut zăpești mari. Un neguțator de vite, care mergea cu 18 boi cătră Divacea, a fost surprins de viforul cu zăpadă și a înghețat. O parte din boi s'a pierdut.

Bătăie în camera din Viena.

Ședința dela 27 l. c. a parlamentului din Viena s'a început liniștit, pe la sfârșitul ei însă s'au întemplat scandaluri ne mai pomenite. Deputații s'au înocăerat între sine și trei dintre ei au fost rău bătuti. Scandalul s'a întemplat în galeria din dreapta a diariștilor.

Se anunță la cuvânt fostul vice-președinte al camerei, Cehul tinăr Kramarz. Acesta nică nu s'a ridicat bine să vorbescă, și opoziția germană făcū un șgomot asurzitor, gratificând pe orator cu epitețe de: *mișel, spurii* etc. Kramarz sta palid la locu-i, și voind să vorbescă, șgomotul se reînoui, așa încât abia putură să i-se înțelgă câte-va cuvinte. Kramarz protestă în contra aserțiunei, că el și amicii lui ar fi amicii ș-lui 14. Germanii opoziționali îl atacară din nou, și când Kramarz dișe, că ș. 14 va face cel puțin de a-se puté guvernă, corespondentul vienes al lui „Narodni Listy“, consilierul împ. Iosif Penisek, strigă „bravo!“ și aplaudă. La acésta sute de voci strigară din stânga: afară cu el!

În momentul următor, pe galeria din dreapta a diariștilor apărū deputatul german poporal Hohenburger și întrebă agitat, că cine a vătomas pe Germani. Un diarist a numit pe Penisek, însă spunându-i-se că acesta s'a depărtat, Hohenburger a părăsit galeria. Intr'aceea Wolf și Girstmayer s'au urcat pe galerie, unde i-a urmat și Hohenburger. Deputații cehi vedūnd pericolul, au mers dintro ei Holanski, Pospischil, Leblech și Udrzal pe galerie, ca să apere pe diariștii cehi. Girstmayer și Wolf voiră să atace pe Penisek, însă Cehii interveniră și astfel s'a început bătăia între ei. S'au lovit cu pumnii și s'au injurat strașnic. Lebloch, un țeran puternic din Moravia, l'a bătut pe Wolf până când acesta s'a lășit ca o brôscă și i-s'au spart și ochii-larii; apoi l'a dat jos de pe galerie. Pe Pospischil l'a bătut rău Girstmayer, care încă primi câte-va lovituri strașnice.

După-ce bătându-se s'au dat unii pe alții jos de pe galerie, bătăia s'a continuat și în coridor, până când a succés cu greu contelui Vetter de a restabili liniștea. Opinia publică, condamnă pe Wolf și pe Girstmayer pentru amestec necompetent.

Dr. Vasile Glodariu

vechiu profesor al Gimnaziului român gr. or. din Brașov în pensiune, fost profesor și primul director al gimnaziului român din Bitolia în Macedonia,

după grele și îndelungate suferințe a înțecat din viață Sâmbătă, în 16 (28) Ianuarie, la orele 11 1/2 a. m. în al 67-lea an al etății, al 35-lea al fericitei sale căsătorii, al 5 lea dela retragerea sa urmată după un serviciu de 31 de ani ca profesor gimnasial în loc.

Rămășițele pămâtesci ale neuitatului nostru soț, tată, frate, moș și cumnat se vor conduce spre eternă odihnă din locuința sa Str. Prundului Nr. 20, în cimitirul bisericii Sf. Nicolae din Schei, Lună în 18 (30) Ian. la orele 3 după amiază.

Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată!

Brașov, 17/29 Ianuarie 1899.

Filotea Glodariu născ. Moraită ca soție. Aurelian, Constantin și Iosefina Glodariu ca fii. Maria, Marina, Vasăia, Iustina și Ioan. Nicolae Dăian par., Maica Sarafima Moraită ca cumnați. Louisa A. Glodariu născ. Wagner, Anibal și Mircea Glodariu ca noră și nepoți.

Corpul profesoral dela școlile medii și superioare gr. or. române din Brașov aduce cu inima întristată de durere la cunoscința tuturor amicilor, colegilor și cunoscuților, că emeritalul său membru **Dr. Vasile Glodariu** profesor gimnasial în pensiune, s'a mutat la cele eterne în 16 Ianuarie v. 1899 la ora 11 și 1/2 din zi, în etate de 67 de ani, în anul al 5-lea al binemeritatei sale retrageri, urmate după un serviciu de 31 de ani ca profesor, și care defunctul l'a implinit cu o rară abnegațiune și cu mult devotament la institutul nostru.

Rămășițele pămâtesci ale neuitatului nostru coleg se vor depune la eternă odihnă din locuința sa, Str. Prundului Nr. 20, Lună în 18 l. c. st. v. la orele 3 p. m. în cimitirul bisericii Sf. Nicolae din Schei.

Fie-i țărina ușoră și amintirea lui în veșt neuitată!

Brașov, 17 Ianuar st. v. 1899.

Corpul profesoral dela școlile medii și superioare gr. or. române.

DIVERSE.

Patriotism în ovės. Napoleon I în campania sa din Austria a trebuit mult timp să trăescă cu foarte mare cruțare, dăr mai ales ovėsul trebuincios pentru cai îl căpăta foarte târziu. Odată împăratul dădu ordin generalului Nansouty, să comandeză un atac de cavalerie. Lui Napoleon i-se părū înaintarea cavaleriei prea leneșă și strigă din rășputeri: „Porunciți să meargă mai iute cavaleria, d-le general!“ — „Mă iartă, Majestate“, răspuse generalul, „cari n'au patriotism, ei nu fac nimic fără ovės“.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

